

پنج گام اساسی برای دستیابی به کشاورزی پایدار

پنج گام اساسی در مدیریت حفظ نباتات کشور برای دستیابی به کشاورزی پایدار وجود دارد و برای این منظور مدیریت کاهش مصرف آفت‌کشهای شیمیایی باید بسیار بلندپروازانه تر، خاص تر و شفاف تر از وضع کنونی باشد.

با در نظر گرفتن این که استفاده از آفت کش های شیمیایی برای حفاظت از گیاهان از نظر زیست محیطی اقدامی در جهت ناپایداری سیستم های بهره برداری کشاورزی است. دستیابی به اهداف کلیدی سیاست های گیاه پزشکی کشور تنها با در نظر گرفتن اصول حفاظت از محیط زیست و سلامت انسان دارای ویژگی "پایداری" می باشد. طبق ماده ۳۱ قانون برنامه ششم توسعه فراهم نمودن امکانات مصرف بهینه سموم، دفع آفات نباتی و و مبارزه زیستی و تدوین ضوابط آن بر عهده سازمان حفظ نباتات می باشد. برای این منظور مدیریت کاهش مصرف آفت کشهای شیمیایی باید بسیار بلندپروازانه تر، خاص تر و شفاف تر از وضع کنونی باشد.

ایران در جایگاه دهم مصرف سم در دنیا قرار دارد. مصرف جهانی سم به ازای هر کیلوگرم محصول ۴۴۴ گرم می باشد که این میزان در ایران ۳۳ گرم است. طی سه سال گذشته ۱۵۰ قلم آفت کش های جدید کم خطر با غلظت مصرف پایین در هیأت نظارت بر سموم و ۴۲ آفت کش

بیولوژیک به تصویب رسیده است. منطقی ترین استراتژی مدیریت کنترل آفات در کشاورزی پایدار، شامل روشهای زیست بوم شناختی هستند که علاوه بر پایداری، با استانداردهای سلامت جهانی غذا نیز سازگار باشند. برای ترویج اصولی "توسعه پایدار کشاورزی" در حفاظت از گیاهان یک رویکرد تلفیقی برای همه زمینه های مربوط به سیاست کاهش مصرف سموم بر اساس پنج گام اساسی زیر توصیه می شود.

گام اول: به حداقل رساندن استفاده از آفت کشهای شیمیایی با اصلاح قوانین ملی حفظ نباتات

به صورت قانونی دفعات استفاده از آفت کشهای های شیمیایی و مقادیر مورد استفاده باید به حداقل برسد. با وجود فشار شدید اقتصادی در بخش تولیدات گیاهی و قیمت های مناسب برای آفت کشهای شیمیایی، انگیزه های کافی برای کشاورزان در اتخاذ رویکرد صحیح کاهش مصرف سموم وجود نداشته و تنها راه آن وضع الزامات قانونی برای به حداقل رساندن مصرف آفت کشهای شیمیایی است. این امر همچنین نیازمند تعامل سریع بین متخصصان و سیاست گذاران در مورد "قانون حداقل استفاده از آفت کشهای شیمیایی" از منظر جامعه ذینفعان است. این الزام را می توان تحت عنوان "قانون عملکرد خوب برای حفاظت از گیاهان" مورد بررسی و تصویب مراجع قانونگذاری قرار داد که براساس آن الزام رعایت قانون در مورد استفاده از آفت کشهای شیمیایی فراهم گردد.

گام دوم: شناسایی ، اندازه گیری و حذف "نقاط کور" در ارزیابی مخاطرات آفت کشهای شیمیایی

ما اساساً متعهد به استفاده از علم روز برای به حداقل رساندن مخاطرات آفت کشهای شیمیایی هستیم. فرآیند صدور مجوز برای آفت کشهای شیمیایی مستلزم حذف "نقاط کور" و ضعف در ارزیابی مخاطرات زیست محیطی آنها است. عدم قطعیت قابل ملاحظه ای در مورد نمایان بودن نتایج محاسبات باقی مانده آفت کشهای شیمیایی در خاک، آبهای زیرزمینی و آبهای سطحی وجود دارد. بهبود ارزیابی ریسک های زیست محیطی مستلزم توسعه مستمر اصولی است که بر اساس آن پیاده سازی تحولات علمی در الزامات آزمایش مناسب اثرات جانبی و زیست محیطی آفت کشها در نظر گرفته شود. مسئولیت این موضوع، با اصلاح روند صدور مجوزهای مصرف آفت کشها، بر عهده واحدهای دولتی است که در سلامت جامعه و محیط زیست وظیفه مند می باشند.

گام سوم: بهینه سازی مدیریت ریسک مخاطرات آفت کشتهای شیمیایی

اگر استفاده از آفت کشتهای های شیمیایی در شرایط تولید برخی از محصولات استراتژیک برای دفاع از امنیت غذایی اجتناب ناپذیر است، باید از آنها با کاربرد فناوری های مناسب موجود و با در نظر گرفتن کلیه گزینه های اقتصادی توجیه پذیر بر مبنای اصول مدیریت ریسک در مدیریت تلفیقی آفات استفاده بهینه کرد. برای کاهش آلودگی محیط زیست، هیچ گونه استراتژی بدون در نظر گرفتن اثرات جانبی آن نباید اتخاذ شود. کلیه گزینه های موجود به خصوص مواردی که طی برنامه نوآورانه حاصل از تحقیقات و شرکت های دانش بنیان معرفی می شوند می بایست با حمایت از طریق پرداخت یارانه مناسب یا اعطای اعتبار مالیاتی که برای پذیرش فناوری مدرن ضروری هستند، در نظر گرفته شوند.

گام چهارم: جبران اثرات اجتناب ناپذیر اثرات غیر مستقیم آفت شیمیایی

یکی از اثرات غیر مستقیم استفاده از آفت کشتهای های شیمیایی کاهش تنوع زیستی در چشم انداز کشاورزی پایدار است. حذف شدید علف های هرز مزرعه توسط علف کش ها و حشرات زمین های کشاورزی توسط حشره کش ها منجر به کاهش منابع غذایی حیوانات وحشی می شود. در نتیجه، آنها قادر به تولید مثل موفق نیستند و جمعیت آنها کاهش می یابد. در گذشته، چنین تأثیراتی بر روی شبکه های غذایی و زیستگاه ها نادیده گرفته می شد یا ارتباط آنها دست کم گرفته می شد اما در سالهای اخیر مورد توجه بیشتری قرار گرفته اند. با این حال، هنوز هیچ روش هماهنگی در سطح کشور برای ارزیابی تأثیرات غیر مستقیم آفت کشتهای ها بر تنوع زیستی وجود ندارد. تصویب الزامات قانونی برای حفاظت از تنوع زیستی در برابر اثرات غیر مستقیم آفت کشتهای باید فوراً در دستور کار قرار گیرد. پیش شرط استفاده از آفت کشتهای ها با خطر بالای آثار غیر مستقیم بر تنوع زیستی باید وجود مناطق جبران اکولوژیکی باشد که شامل مناطقی در سطح مزرعه است که کنترل شیمیایی اعمال نمی شود. چنین مناطق جبرانی می تواند شامل مناطق کنار گذاشته شده، حاشیه های مزارع و مناطق کاشته شده محدود شده باشد. مناطق جبران خسارت زیست محیطی باید حداقل فون و فلور معمولی زمین های کشاورزی را برای تغذیه در شبکه غذایی زیست بوم منطقه ارائه دهند.

گام پنجم: توجه به بعد پایداری اجتماعی در مدیریت کنترل آفات

فعالیت‌های بخش خصوصی ممکن است در بسیاری از موارد منافع کلان اقتصادی را به همراه داشته باشد، اما می‌تواند هزینه‌هایی را برای عموم مردم به دنبال داشته باشد. در حالت ایده آل، کشاورزی پایدار باید بتواند توزیع عادلانه منافع و هزینه‌های فعالیت‌های کنترل آفات را برای جامعه امروز و نسل‌های آینده به حداکثر برساند. این که آیا آفت‌کش‌های شیمیایی فعلی این الزام را برآورده می‌کند یا خیر موضوع بحث داغی است که لازم است در برنامه ریزی کلان حفظ نباتات کشور مورد توجه ویژه قرار گیرد. سئوالات اساسی عبارتند از: آیا مزایای اجتماعی بیشتر از هزینه‌های اجتماعی است؟ آیا منافع و هزینه‌ها به طور عادلانه بین ذینفعان شامل تولیدکنندگان آفت‌کش‌های شیمیایی، کشاورزان، تجار، مصرف‌کنندگان و همه شهروندان، مالیات‌دهندگان و نسل‌های آینده توزیع می‌شود؟

توجه تنها به مزایای کلان اقتصادی بدون در نظر گرفتن هزینه‌های اجتماعی "اثرات رفاهی مثبت" آفت‌کش‌های شیمیایی را در کشاورزی پایدار نشان نمی‌دهد. زیرا این هزینه‌ها به طور کامل در قیمت مواد غذایی منعکس نمی‌شوند. یکی از دلایل اصلی این است که چرا قیمت خرده‌فروشی مواد غذایی معمولی بسیار پایین‌تر از قیمت محصولات غذایی ارگانیک است این است که اکثر مصرف‌کنندگان هنگام انتخاب کالاهای ارزان قیمت و معمولی از هزینه‌ای که قبلاً با از دست دادن سلامت خود پرداخت کرده‌اند آگاه نیستند. مصرف‌کنندگان و عموم شهروندان در نهایت بهای غیرمستقیمی که می‌پردازند به طور قابل توجهی بیشتر از قیمت نقدی غذای خریداری شده است.

سرویس خبری: کشاورزی

منبع: فارس